

Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік Lxviii № 40 (3451) Варшава, 8 жовтня 2023 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Наші кандидати на польських парламентських виборах. с. 2

9-ті Дні української музики у Варшаві. с. 10

Про пункти навчання в Грифицькому повіті
Західнопоморського воєводства. с. 13

Фото з bip.brpo.gov.pl

Григорій СПОДАРИК

Фото з архіву кандидатів

Наші кандидати на польських парламентських виборах

Те, що українські кандидати балотуються на парламентських виборах, є проявом суб'єктності нашої громади. Це ще один доказ, що ми не хочемо, щоб нас ототожнювали лише з культурою, фольклором, піснями чи танцями. Ми хочемо мати свій голос на найвищому політичному рівні.

Зрозуміло, що один депутат революції в підході до українців та загалом нацменшин не зробить. Але відсутність такої людини, що спостерігаємо зараз, призводить до того, що нас майже не чують. Депутат, навіть один, також має силу лобіювати важливі для громади справи. Це довели Володимир Мокрий, Мирослав Чех та Мирон Сич. У парламенті повинен бути хтось, хто продовжуватиме цю справу. Важливо, що всі кандидати планують працювати не тільки з українськими питаннями. Вони мають ідеї щодо того, як зробити кращою державу, в якій ми живемо разом, а тому варто їх підтримати.

Zbigniew Homza (do Sejmu).

KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI.

Okręg wyborczy – 35, numer listy – 6, numer na liście – 10.

З Кентшина балотується Збішко Гомза – лікар із понад 30-річним досвідом роботи, спеціаліст у травматології й ортопедичній хірургії. У результаті самоврядних виборів 2018 року він став заступником голови сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства. У минулому був головою кентшинського гуртка Об'єднання українців у Польщі, організував багато заходів, допомагав і допомагає потерпілим від війни, розпочатої росією. Дбає про справи української громади в регіоні та сприяє інтеграції громадян України, котрі втекли сюди від війни. У виборчій програмі Збішко Гомза вказує, що хоче посилити профілактику здоров'я дітей, зокрема, у питаннях порушення постави та раннього виявлення ракових пухлин. Також пропонує збільшення коштів, призначених на реабілітацію та опіку над людьми похилого віку. Планує сприяти залученню медиків з України до польської системи охорони здоров'я. Ставши депутатом, він хоче зосередити свою діяльність на

чотирьох головних напрямках. Вони, зрештою, пов'язані з першими літерами його імені та прізвища. З – це здоров'я: кандидат вважає, що в цій галузі необхідна докорінна реформа. Б – безпека: питання, зокрема, охоплює ремонт доріг у регіоні. Г – гуманітарна сфера, що передбачає збільшення допомоги тим, хто цього потребує. О – оборона: кандидат є автором ідеї створення в регіоні, також і Кентшинському повіті, військових частин, які могли б захистити від росії та водночас сприяли всебічному розвитку регіону, наприклад, створенню нових робочих місць.

Коли Збішко Гомза потрапив до сеймику, то, крім комісії охорони здоров'я, став членом єдиної на рівні воєводського самоврядування в Польщі комісії нацменшин. Він хотів би увійти до такої комісії й у Сеймі. Також кандидат планує працювати над проблемою, пов'язаною з отриманням дозволу на організацію спільного навчання української мови для дітей із нацменшини й громадян України, що мешкають у Польщі. Наразі такої можливості немає. «У державі, яка шанує демократію і європейські цінності, така можливість просто мусить бути», – підкреслює Збішко Гомза. Він зауважує також, що теперішні антиукраїнські висловлювання представників польської влади є доказом їхньої нещирості в підході до сусіда, який страждає від війни. Збішко Гомза одразу після початку повномасштабного вторгнення приїхав до польсько-українського кордону, щоб допомагати потерпілим. До допомоги залучив колег зі свого політичного середовища. Він також вдячний польському суспільству, яке від перших днів виявило щедрість і відкритість до українців. Разом з другом Ярославом Сломою – головою сеймикової комісії нацменшин – організував уже 12 гуманітарних поїздок в Україну. Вони відвезли, зокрема, автівки для військових. У середньому вартість кожного гуманітарного вантажу – близько 80 тис. зл. Водночас кандидат переконаний, що будь-яка форма допомоги Україні – цінна. Він згадує, що не так давно поляки теж зазнавали переслідувань, мусили ставати біженцями, але, що важливо, отримували підтримку ззовні. Тому критично оцінює поведінку польської влади, яка створила кризу з українським зерном і зараз намагається на цьому заробити політичний капітал. На думку кандидата, у питанні допомоги Україні немає альтернативи – вона мусить бути постійною, що сприятиме остаточній перемозі. Збішко Гомза організовує чергову гуманітарну поїздку в Україну. Одночасно він бачить потребу в постійній підтримці біженців, особливо тих, хто потрапив на Вармію та Мазури. Збішко Гомза переконує, що для його зацікавлення українськими справами просто не може бути альтернативи, зокрема тому, що приблизно десять осіб із його родини в часи депортації були ув'язнені в концтаборі у Явожні.

Natalia Sycz (do Sejmu).
KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY
KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI.
Okręg wyborczy – 34, numer listy – 6,
numer na liście – 6.

На виборах балотується також Наталія Сич із Гурова-Ілавецького. Вона дочка Мирона Сича, який двічі був депутатом, а зараз – маршалок Вармінсько-Мазурського воєводства. Наталія говорить, що вдома часто жартують про те, що генів не обманути й прізвище зобов'язує до суспільної активності. Її мати – Марія Ольга Сич – директорка української школи в Гурові-Ілавецькому. Отже, Наталія вже від наймолодших років знайома із суспільними та українськими справами в регіоні, зокрема, пов'язаними з організацією різноманітних заходів. Наталія провадить підприємницьку діяльність, у межах якої працює над європейськими проектами. «Вони стосуються освіти та суспільної й професійної активізації», – уточнює Наталія Сич. Реалізуючи себе в приватній і професійній сферах, здобувши достатній досвід, кандидатка вирішила «порухити цю стабільність» та розпочати нову для неї діяльність у галузі політики. До цього заохочували й знайомі, запевнивши в підтримці й говорячи про потребу присутності у політиці представників молодшого покоління. «Колись мені дуже залежало на політичній діяльності, але я не мала достатньо досвіду. Зараз він є, є також емоційна стійкість, тому думаю, що це найбільш раціональний момент для старту», – говорить Наталія. У разі успіху хотіла б зайнятися питаннями, над якими працює професійно: життям та функціонуванням людей у своєму регіоні. Вона не має сумніву, що Вармія й Мазури – це гарне місце для життя, але тут також багато проблем: це регіон, який межує з Росією, має проблеми з регіональним транспортом, освітнім та комунікаційним залученням. Наталія згадує слова батька, який завжди говорить, що мапу читають згори. «Отже, ми тут не в кінці Польщі, а на початку Європи», – говорить кандидатка. Тому вона переконана, що цей регіон потребує особливої уваги й підтримки. Своєю діяльністю хотіла б сприяти тому, щоб у школах діти здобували бізнес-освіту. З професійного досвіду знає, що у молоді багато цікавих ідей, але, буває, вони не знають, як їх втілити в життя. Треба їм показати, що розвиток зацікавлень може бути й способом заробляти гроші. Здобувши відповідні знання у школі, молодь зможе стати активною частиною ринку праці, створюватиме малі фірми тощо. «Навчання бізнесу й підприємницьких навичок у школах – це для мене, напевно, важливі аспекти», – зазначає Наталія. Володіння такими знаннями має ще одну ве-

лику перевагу – це може спонукати молодь залишитися жити на Вармії й Мазурах, що мають величезні демографічні проблеми. «Опрацьовуючи дані проєктів, я бачу, як швидко наші прикордонні повіти старішають. Саме тому ми маємо вчити молодь працювати та заробляти гроші саме тут, дати їй для цього знаряддя й сприяти тому, щоб вона хотіла тут залишитися. Зараз, звичайно, на всіх рівнях мають бути пропозиції для літніх людей, але спершу ми мусимо подбати, щоб тут залишились ті, хто в майбутньому зможуть ними стати», – підкреслює кандидатка. З огляду на особисті зацікавлення вона хотіла б звернути увагу й на молодіжний спорт. Наталія Сич грає у великий та настільний теніс і належить до тенісного спортивного клубу «Вармія» у Лідзбарку-Вармінському. Тут вона має також нагоду тренуватися з дітьми та молоддю, інколи супроводжує їх під час виїздів або створює проєкти для клубу. Спорт, що Наталія бачить на прикладі особистого досвіду, формує в людині стійкість та послідовність, дуже потрібні й в інших сферах життя.

Натуральним і очевидним полем її діяльності та потребою серця будуть українські справи. Усі завжди знали про її українське походження. Вона тривалий час працює над поширенням української культури, зокрема як солістка гурту «The Ukrainian Folk», який часто виступає й для польської публіки на польських заходах. У разі успіху обов'язково ввійде до Сеймової комісії нацменшин. Ключовим для неї стане питання фінансування українських ініціатив як на державному, так і європейському рівні. Вона переконана, що така підтримка потрібна, особливо представницьким організаціям, як Об'єднання українців у Польщі. «Наші культурні заходи чи видавничі проєкти просто не могли б існувати без фінансової підтримки. Водночас вона швидко може зникнути або обмежитися без відповідного лобювання та пильнування», – вважає Наталія. На її думку, сьогодні критично необхідною є й тривала підтримка України. Звичайні люди, на її думку, роблять тут максимум можливого. Польська держава теж бере активну участь у цьому процесі, але бувають важкі моменти, коли з антиукраїнських висловлювань робиться політичне паливо для виборчої кампанії. Це, як зазначає кандидатка, не повинно відбуватися. Механізм підтримки має бути комплексний, довгостроковий і стійкий.

Bohdan Gocz (do Sejmu).
KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI – POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE.
Okręg wyborczy – 22, numer listy – 2, numer na liście – 21.

Ще один представник нашої громади на виборах – це Богдан Гоч. Як він сам підкреслює, від народження живе на Лемківщині, є головою ради Товариства розвитку Музею лемківської культури в Зиндрановій, яке опікується місцевим музеєм. Він працює адміністративним директором Музею нафтової та газової промисловості в Бубрці. Отже, його діяльність пов'язана переважно з галуззю культури та туризму.

8. →

Конгрес та ювілей Світової федерації українських жіночих організацій

Світова федерація українських жіночих організацій (СФУЖО) запрошує на XII Конгрес та урочисте відзначення 75-річчя організації, які відбуватимуться упродовж 14–17 жовтня в Народному домі в Перемишлі.

«75-та річниця СФУЖО та події в межах XII Конгресу припали на час геноцидної війни, яку 9-й рік веде проти України російська федерація. Саме тому СФУЖО, ставши в авангарді об'єднання організованого світового українського жіночого руху та задекларувавши як свій найвищий пріоритет підтримку України та українського народу, обрала для проведення XII Конгресу та 75-ліття СФУЖО гасло: „СФУЖО-75: Об'єднані любов'ю до України – для її перемоги та відновлення!“, – наголошують членкині організації.

У межах XII Конгресу відбудеться Друга міжнародна асамблея «Українка у світі», яку СФУЖО організовує спільно з Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків із діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» (МІОК).

У програмі передбачено панелі, круглі столи та дискусії, зокрема про співпрацю СФУЖО з партнерами, виклики для діаспори, пов'язані з новітньою хвилею українських жінок-переселенок.

СФУЖО була заснована в 1948 році під час Світового конгресу українського жіноцтва у Філадельфії. Завданням організації було відновлення незалежності України та об'єднання українських жінок у всьому світі для спільного захисту українських інтересів. Від моменту свого заснування й до сьогодні СФУЖО презентує діяльність українських жіночих спільнот всього світу, а також представляє їх на міжнародній арені в Організації об'єднаних націй (ООН). У 1990 році СФУЖО отримала акредитацію при Департаменті публічної інформації в ООН (UN-DPI), у 1993 році – консультативний статус в Економічній і соціальній раді ООН (UN-ECOSOC), а в 1997 році одержала членство в комітеті при ЮНІСЕФ (NGO Committee on UNICEF). У 1967 році СФУЖО стала співзасновницею Світового конгресу українців.

Сьогодні СФУЖО об'єднує мережу організацій із понад 30 країн світу. Основним теперішнім завданням федерації є всебічна допомога Україні в наблизненні перемоги, а також відбудова й підтримка її європейських та євроатлантичних планів. СФУЖО послідовно відстоює права й гідність українських жінок та підносить роль українки у світі.

Вишиванка – колись і тепер

Краківський гурток Об'єднання українців у Польщі запрошує на другу частину виставки, присвяченої вишитим сорочкам. На виставці буде представлено столітні українські вбрання з Польщі та України, а також вишиті тканини, якими прикрашали церкви.

«Це буде чудова нагода побачити оригінальні костюми українського народу, який жив на прикордонні у двадцятих роках минулого століття. Колекція належить приватним колекціонерам: Ользі Кіх-Маслей, Оксані Янчак та греко-католицькій парафії в Кракові», – повідомляють організатори.

Під час виставки працюватиме низка мистецьких майстер-класів: вишивка, створення картин у вигляді витинанок та розпис у петриківському стилі. Це унікальна можливість навчитися нового, але традиційного народного мистецтва. Викладачками будуть Тіна Бондаренко – вишивальниця – та Катерина Гоцуляк – художниця, зокрема у техніці витинанки.

Щоб розширити знання мешканців міста про українську вишиванку, діячі краківського гуртка ОУП підготували тематичні уроки про її історію, значення та стилі. Уроки проводитимуть представники Краківської асоціації «Lud-Art» та Ольга Кіх-Маслей, докторка гуманітарних наук факультету польсько-українських студій Ягеллонського університету.

Відкриття та вернісаж виставки відбудеться 10 жовтня о 16:00 у головній залі Палацу Кшиштофорів, на першому поверсі. Виставка триватиме до 3 грудня.

Під час відкриття для відвідувачів музею гратиме гурт «Грай Бер», який поєднує стилі української, польської та єврейської народної музики.

Участь у виставці, майстер-класах та уроках – безплатна. Для участі в майстер-класах необхідна реєстрація. Це можна зробити на фейсбук-сторінці заходу (Wyszuwanika – kiedyś i dziś).

Організатори заохочують школи і навчальні пункти приходити на екскурсії та брати участь у групових семінарах. Для проведення таких зустрічей потрібно зв'язатися з організаторами за електронною поштою: krakow@ukraincy.org.pl.

Вручення Підляської науково-літературної премії

8 жовтня о 15:00 у Міській публічній бібліотеці в Більську-Підляському (вул. Казімежовська 14) відбудеться урочисте вручення Підляської науково-літературної премії за 2023 рік.

У програмі – промови про лавреатів, церемонія нагородження, виступи переможців й офіційних гостей, концерт Українського ансамблю пісні й танцю «Ранок» під керівництвом Єлизавети Томчук.

Нагадаємо, що цьогорічними лавреатами Підляської науково-літературної премії стали: категорія «Літературна творчість» – Євгенія Жабінська, категорія «Наукова діяльність» – Василь Назарук, категорія «Популярно-наукова діяльність» – Мирослав Степанюк, категорія «Публіцистична творчість» – Юрій Місіюк.

Організатор заходу – Підляський науковий інститут, партнер – Союз українців Підляшшя.

Відзначення Дня захисників та захисниць України

1 жовтня, у свято Покрови Пресвятої Богородиці, українці святкували День захисників і захисниць України та День козацтва (до переходу Православної церкви України на новоюліанський календар свято відзначали 14 жовтня.) О 9-й годині ранку відбулася загальнонаціональна хвилина мовчання в пам'ять про загиблих захисників України. У Польщі також відзначали цей день, зокрема на дипломатичному рівні.

У Варшаві посол України в Польщі Василь Зварич, звертаючись до присутніх на церемонії з нагоди відзначення Дня захисників та захисниць України, наголосив, що над-

звичайно важливо, щоб усі пам'ятали ту величезну жертву, яку українські герої заплатили за свободу й незалежність української держави.

«Усі розуміють, що зараз Україна виборює те, що нас об'єднує: гідність, честь і європейські цінності. Тому сьогодні ми повинні насамперед подякувати нашим героям і сказати кожному з них щире українське дякую за їхню сміливість, відвагу, патріотизм. Ми дякуємо також батькам героїв, які виховали їх такими, вклали в їхні душі, в їхні серця те, що найдорожче – любов до рідної Вітчизни, рідного народу і цінностей, за які, не вагаючись, вони віддають своє життя. Я хочу закликати вас бути гідними героїв, котрі сьогодні борються за нашу волю, нашу незалежність. Я хочу закликати вас бути гідними їхньої жертви», – зазначив у промові біля будинку посольства Василь Зварич. Дипломат додав, що тільки пліч-о-пліч із сусідами та країнами-партнерами Україна здатна перемогти.

«Ми повинні в це вірити, ми повинні за це молитися. І нехай сьогодні, також у день Покрови Пресвятої Богородиці, оберігає кожного нашого героя Матір Божа. Підтримуймо їх, молимося за них. І переможемо!» – наголосив посол України.

Присутні поклали квіти біля пам'ятної таблички борцям за європейську Україну, яку встановлено на стіні будинку дипломатичної установи.

Фото з фейсбук-сторінки Посольства України в Польщі

Концерт оркестру Маріупольської камерної філармонії на підтримку Маріуполя

27 вересня в Гданську в Польській балтійській філармонії імені Фридерика Шопена відбувся концерт камерного оркестру «Ренесанс» Маріупольської камерної філармонії. Українські музиканти виступили під керівництвом Василя Крячка – директора Маріупольської камерної філармонії.

Солісти – Наталія Лященко, Назарій Пилатюк та Олександр Пірієв.

Відвідувачі концерту змогли послухати твори Фелікса Мендельсона-Бартольді, Золтана Алмаші, Мирослава Скорика, Володимира Стеценка, Анни Гаврилець, Генрика Венявського, Кшиштофа Шимановського, Войцеха Кілара, Міхала Огінського, Євгена Петриченка, Богдани Фроляк та Юрія Шевченка.

Концерт був унікальним, адже став жестом підтримки та солідарності з маріупольським фестивалем Mariupol Classic та жителями міста, які потерпіли внаслідок російської агресії. Прибуток від квитків буде передано місту Маріуполь.

Фото з фейсбук-сторінки Консульства України в Гданську

Благодійний концерт у Народному домі

24 вересня у Народному домі в Перемишлі відбувся концерт на підтримку України. На сцені виступили перемиські колективи, «Крайка» та дитяча «Краєчка», а також артисти з різних міст України. Після концерту організовано виставку мистецьких робіт полтавської художниці Ніни Данилейко, де можна було придбати роботи мисткині. Крім того, відбулась презентація результатів мистецьких резиденцій, що проходять у Народному домі. Також присутнім було запропоновано частвування.

Подяка за братерство та підтримку України для перемишлянина

Наприкінці серпня під час урочистої сесії Дрогобицької міської ради почесними нагородами та відзнаками за вагомі досягнення та заслуги перед містом відзначили як дрогобичан, так і громадян Польщі. Одним із лавреатів був Павло Хомик (праворуч), представник української громади з Перемишля. Українця, який представляє підприємство «Грейн Пласт» у Перемишлі, відзначили за надання гуманітарної підтримки Україні. Машина з гуманітарною допомогою, виїзд якої організував українець, була однією з перших, що перетнула польсько-український кордон після нападу росії на Україну 24 лютого 2022 року.

Перемишлянин – один із кількох громадян Польщі, відзначених на урочистій сесії Дрогобицької міської ради.

Під час церемонії звання «Почесний громадянин Дрогобича» надано багаторічному голові правління акціонерного товариства «Краківський водоканал» Пйотру Зентарі.

Фото з офіційного сайту Дрогобицької міської ради

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

Валерія ГУРЖИЙ

Фото з архіву героїні статті

«Я живу ніби в якомусь кіно, це не моє життя, а просто зараз так треба»

До початку повномасштабної війни Ганна разом з двома синами 11 і 13 років та чоловіком щасливо жила в Броварах, що недалеко від Києва, та працювала копірайтеркою. Але велика війна все змінила, і жінка разом з дітьми без знання мови та трьома валізами вирушила до Англії у пошуку прихистку. Це продовження циклу розмов з біженками, що мушили покинути батьківщину після повномасштабного вторгнення росії в Україну.

Через місяць після початку повномасштабного вторгнення Ганна та більшість її колективу втратили роботу, вони писали тексти для веб-сайтів. Після цього постало питання: чи залишатися, чи кудись вирушати. Декілька разів Ганна з дітьми, не маючи планів, намагалася виїхати потягом, але не виходило – вони або не влезли у нього, або взагалі не встигали.

Якось одна зі знайомих розповіла Ганні про програму «Дім для України», що діє у Великій Британії, та запропонувала поїхати в Англію за цією програмою і знайти там «спонсора». «Спонсор» – це англійська сім'я, яка має вільну житлову площу та може прийняти у себе вдома певну кількість людей.

«Я погодилася на це, і мені допомогли знайти спонсорів. Ми познайомилися, трохи поспілкувалися, і 12 червня минулого року ми з дітьми прилетіли в Англію», – розповідає Ганна.

Діти пішли до школи і щасливі на новому місці. Молодший син більш відкритий, тому має англійських друзів і краще спілкується англійською. Загалом у школах в Англії простіше, стверджує Ганна, адже ніхто нічого взагалі не розповідає про оцінки.

«Позаяк я не знала мови, то сказала хлопцям навчатися самим, бо я їм нічим не могла допомогти. Вони вчилися-вчилися, шкільний рік закінчився, і я побачила результат, який був очікуваний, тож хтось буде займатися з українськими репетиторами», – каже жінка.

Окрім школи діти ходять до скаутської організації, там плавають на байдарках та готують їжу у лісі, що є цікавою частиною їхнього життя. Але, незважаючи на це, вони сильно сумують за друзями, татом і бабусею в Україні.

Ганна до великої війни була членкинею громадської організації «Еко-Бровари», тоді вони займалися питаннями, пов'язаними з природою, озелененням, проводили суботники, прибирання та займалися збереженням дерев. Коли почалася війна, то була змінена мета організації, і тепер вона, як і тисячі інших волонтерських об'єднань, працює на те, щоб перемога України була якомога скорішою.

Коли жінка була в Україні, то активно брала участь у цій діяльності. Зараз її волонтерство – це регулярні донати. Також її брат служить в ЗСУ на одному із напрямків, де йдуть активні бойові дії, тому вона має періодичні запити, які разом з іншими членами команди намагається закривати. Це може бути або пошук грошей, або чогось важливого для військових.

Також в Англії Ганна знайшла компанію, яка виробляє пігулки для очищення води, – і це було дуже актуально. Адже після підриву росіянами Каховської ГЕС були сильні проблеми з питною водою у людей у Миколаївській та Херсонській областях, які постраждали від затоплень.

«Ми відкрили збір, позбирали гроші, суму, якої не вистачало, я доклала і відправила в Україну. Ці пігулки роздавали людям. В Англії я багато розповідаю про те, що коїться в Україні. Я дивлюся місцеві новини, там подаються кожен день новини про Україну, але коли мене питають про підлив дамби чи обстріли, я намагаюся розповісти більш детально, бо в Англії це не так розповідається, як у нас, а лагідніше», – продовжує жінка.

Взагалі Ганна планувала їхати за кордон десь на пів року і сподівалася, що до того часу війна закінчиться, але потім зрозуміла, що повертатися – не найкращий варіант, адже почалися масовані обстріли та блекаути. Також за перші пів року родина встигла адаптуватися до нового місця.

«Ми переналаштувалися на відповідний настрій. Коли почалися блекаути, я зрозуміла, що не можу повертатися, але, звичайно, я хочу додому, я хочу чути українську мову поруч, бачити наших людей», – запевнює Ганна.

До приїзду в Англію жінка взагалі не могла уявити, що вона там буде, бо колись робила закордонний паспорт тільки для поїздки на лікування. Ганна хворіла на рак, коли жила в Україні, і мусила їхати на обстеження за кордон. Дітям закордонні паспорти зробила вже після початку великої війни.

«Я не мандрівниця, взагалі не їжджу країнами – і тут прилітаю в Англію! Всі мої речі лежать зараз у знайомих на горищі в Україні, бо ми просто зібрали все найнеобхідніше у три чемодани і поїхали сюди», – каже Ганна.

Жінка зі впевненістю розповідає, що в Англії живуть класні люди, але в неї постійне відчуття, що вона живе в якомусь кіно і що це не її життя, а що просто зараз так треба.

За часи життя в Англії сім'я встигла пожити у двох спонсорських родин (наступних спонсорів допомогла знайти місцева влада), а нещодавно переїхала у свою маленьку квартиру.

«Я можу для себе порівняти: як це жити в одних людей, й в інших. Перші пів року нам було важко морально і матеріально», – пригадує українка.

Знайти квартиру та її орендувати було дуже важко. Для того, щоб це зробити, людина має обов'язково мати роботу. Без цього не можна зняти житло, незважаючи на те, яку суму видає тобі держава. Якщо ти працюєш, то маєш заробляти певну суму на рік, ця сума має бути у три рази більше, ніж орендна плата, а житло в Англії дуже дороге.

«Тут не рахується, як у нас, двокімнатна квартира чи однокімнатна. Тут рахуються спальні, 2 спальні коштують 1250 фунтів, 1 спальня – 900 фунтів, це у моїй місцевості», – пояснює Ганна.

До того ж, за її словами, дуже мало власників квартир хочуть мати справу із допомогою від держави. Наприклад, квартира коштує 900 фунтів, а людина заробляє 500 фунтів, вона може прийти і сказати, що має право на допомогу від держави і ось разом виходить певна сума, тому може знімати квартиру. А власники кажуть, що не хочуть з цим зв'язуватися, тому шукайте далі.

Окрім того, квартири дуже швидко здаються, тому знайти щось дуже важко. Буває таке, що знаходиш квартиру і треба мати суму за 6 місяців, або мати «гаранта» – людину, яка підписується за тебе і якщо ти щось не платиш, то людина має за тебе платити, тому мало хто хоче виступати «гарантом» та платити за чужих людей.

«Знаю, що багато українців жили в Англії доти, доки можна було жити у спонсорів, як тільки поставало питання про переїзд, вони поверталися, бо дійсно дуже важко», – розповідає Ганна.

Пошук квартири – не єдина важкість, з якою довелось стикнутися. В Англії жінці важко було знайти роботу. По-перше, через незнання мови, тому що практично всюди потрібно спілкуватися, а якщо не треба спілкуватися, то це якась фізична робота. Звичайно, далеко не всі хочуть фізичну роботу. По-друге – в Англії є закон, згідно якого не можна залишати вдома самих дітей до певного віку, тому доводиться шукати роботу у шкільні години, наприклад, з 9 до 15. А взагалі, якщо людина хоче працювати, то робота знайдеться, якщо це не маленьке село або невеличке містечко, впевнена українка. Можна працювати частково, а можна – повний робочий день. Мінімальна зарплата за годину – 30,5 фунтів, а далі залежить від того, яка робота та яка кваліфікація.

Ще важко те, що в Англії дуже дорогий транспорт. Шукати роботу варто так, щоб вона була недалеко, щоб

туди можна було доїхати або велосипедом, або одним автобусом, в ідеалі мати машину. Без машини в Англії дуже важко, там великі відстані між усім. Якщо ти живеш у маленькому містечку і поруч є магазин, лікарня, школа – це добре.

«Але зараз ми живемо у селі в 10 хвилинах від містечка, де діти ходять в школу, і це важко, бо треба їздити автобусом, а іноді не одним», – каже Ганна.

З часом вона почала працювати, і стало трохи легше. Купила машину, і тепер родина може поїхати десь, подивитися цікаві місця, є якісь розваги, і це трохи полегшує життя. Якщо постійно сидіти на одному місці, то починається депресія.

«Я почала планувати життя, кожен день розписаний, куди, де, який візит запланований. В Україні я так не жила, а тут без цього не можна», – запевняє жінка.

Важко й на новому місці й те, що тут все не рідне, ти не розумієш елементарних маршрутів. Жінка зазначає, що якби не допомога англійців, то їй було б складніше в рази.

«Я така людина, що, як би мене не кидало життя, я намагаюся його облаштувати. Знаю, що багато українців повертаються додому з-за кордону, бо дуже важко. Важко у чужій родині, бо у них свої правила, своє життя, традиції та закони. А тут в їхнє життя вріваються сторонні люди, які майже нічого не говорять. Треба будувати комунікацію, домовлятися, кожен день бачитися, і це важко», – каже Ганна.

Поки сім'я залишається в Англії, а далі буде видно... ●

Богдан Ґоч також має досвід у сфері самоврядування, оскільки від 2010 року є депутатом міської ради в Дуклі. Балотуватися на виборах вирішив тому, що не може дивитися на ворожнечу, яку нагнітають головні політичні партії, розділяючи в такий спосіб суспільство. Він переконаний у тому, що суперечки треба зупинити, і мають прийти нові сили, що дозволить суспільству рухатися вперед: «Треба дивитися в майбутнє і перестати займатися непотрібними справами», – наголошує Богдан Ґоч. У разі успіху насамперед планує стати представником національних меншин на парламентському рівні. Він підкреслює, що зараз, крім представника німецької громади, там немає депутата, який би зосереджувався на цих питаннях. «Передусім хочу дбати про інтереси української, зокрема і лемківської, громади. Особливо – про питання, пов'язані з культурою та функціонуванням громадських організацій», – зазначає Богдан Ґоч. Кандидат підкреслює, що найбільшою проблемою зараз є фінансування нацменшинних установ, які проводять культурну діяльність. Ідеться про музеї, бібліотеки, осередки культури, ансамблі тощо. Цієї проблеми протягом багатьох років ніхто не вирішив, а, за словами Богдана Ґоча, такі установи потребують тривалого фінансування на основну діяльність без потреби щорічного подавання заяв на дотації. Тобто, ідеться про виділення сталого бюджету, щоб організації не мусили перейматися тим, чи в поточному році отримають ґрант і чи вистачить їм коштів, наприклад, на рахунки за електроенергію. Нагадаймо, що меншинні лідери вже багато років виступають за створення такого механізму, але досі жодна влада цього не підтримала. Богдан Ґоч підкреслює, що музей у Зиндрановій, яким він керує, час від часу потрапляє в кризу саме через відсутність стабільної системи фінансової підтримки. Він вважає також, що в парламенті потрібна людина, яка протестуватиме або звертатиме увагу на будь-які випадки дискримінації нацменшинних спільнот з боку влади. Він зауважує, що в державі існує безліч питань, які вимагають змін, серед них, наприклад, виборча система. Несправедливою вважає ситуацію, коли людина, отримавши 20 тис. голосів, не потрапляє до Сейму, а та, яка отримала 4 тис., туди входить, бо її партія мала відповідний результат. Він не має також сумнівів у тому, що серед пріоритетів політики польської держави повинна бути подальша підтримка України, що бореться з агресором, та біженців, які потрапили до Польщі. Проте, за словами кандидата, майбутній розвиток подій великою мірою залежить від міжнародної політики. Водночас він переконаний, що тут, на місцях, треба робити все, щоб втікачі від війни знаходили для себе місце в Польщі або, якщо хотітимуть і це буде можливо, допомогти їм у поверненні на батьківщину. «Існують питання, які ніколи не повинні бути предметом політичної гри», – говорить Богдан Ґоч, згадуючи про теперішню кризу в польсько-українських відносинах.

Andrzej Szeptycki (do Sejmu).
KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA
POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI – POLSKIE
STRONNICTWO LUDOWE.
Оkręg wyborczy – 19, numer listy – 2,
numer na liście – 7.

З Варшави балотується Анджей Шептицький – політолог, доктор соціальних наук, викладач. Одним зі своїх пріоритетів він називає різноманітну Польщу. Це означає

діяльність у душі рівності, різноманітності та залученості всіх жителів держави, зокрема представників нацменшин та мігрантів. Для цього, як підкреслює Анджей Шептицький, необхідно відмовитися від політики поділу громадян на кращих і гірших, запровадити інклюзивну соціальну та освітню політику, протидіяти мові ворожнечі та ксенофобії.

Важливим елементом цієї політики має стати розробка комплексної імміграційної стратегії. Анджей Шептицький часто виступає коментатором польсько-українських відносин та є автором публікацій на цю тему. Програма його політичного кола передбачає збільшення витрат на освіту, підтримку студентів із менших місцевостей і науку. Останнє дозволить, серед іншого, розробляти власні технології та розв'язання, не купуючи їх у зовнішніх партнерів. Він стверджує, що в разі успіху на виборах його політичне оточення проводитиме реформу державних медіа, які зараз є рупором пропаганди від влади. Пропоновані зміни будуть спрямовані на підвищення самостійності місцевих радіостанцій і телебачення; скасування абонентської плати (оплата за користування радіо- і телеприймачами, котру сплачують особи, які мають у своєму домогосподарстві відповідні приймачі сигналу – прим. ред.) та заміну її податковими вирахуваннями від цифрових та медіа-гігантів.

Włodzimierz Bodnar (do Senatu).
KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY.
Оkręg wyborczy – 58, numer listy – 1, numer na liście – 1.

До Сенату вирішив балотуватися ще один представник нашої громади – Володимир Боднар із Перемишля. За фахом він лікар: пульмонолог і педіатр, тому насамперед його цікавить охорона здоров'я. Одним із його пріоритетів є скорочення черг до лікарів-спеціалістів. Він каже, що медична реформа – це дуже складна тема, але з нею треба працювати. Він також хотів би полегшити молодим лікарям старт у професії та зменшити бюрократію. Під час пандемії Володимир Боднар запропонував свій спосіб боротьби з хворобою за допомогою ліку «Амантадин». На його думку, це лікар відповідає за пацієнта і може оцінити його стан, а не «бюрократ у відомстві». У Сенаті він також хоче подбати про розвиток залізничної інфраструктури, яка є необхідною через обмежену пропускну здатність польських доріг. Розвиток такої інфраструктури означає вигоду від зміцнення торгових відносин. Він також хоче боротися з депопуляцією регіону і водночас використовувати його природні та культурні переваги. ●

Анна ВІННИЦЬКА

Фото з архіву МБК в Бялогарді

«Рапорт із пекла»

Дитячі іграшки серед руїн, ракета, що влучила в будівлю школи, зруйновані будинки, втомлені обличчя літніх людей, які не захотіли покинути рідні домівки, і безмежне горе та страждання – у цих жахливих кадрах задокументовано те, що побачили учасники однієї з гуманітарних поїздок, які протягом багатьох місяців возять допомогу з Колобжега до Харкова, Києва, Запоріжжя чи Івано-Франківська. Це «Рапорт із пекла», бо саме так назвав свою фотовиставку Кшиштоф Павліцький, автор фотографій.

Світлини, представлені на виставці, автор зробив у травні цього року під час гуманітарної поїздки в Україну, організованої Балтійською асоціацією «Допомагаємо» з Колобжега, Карітасом Кошалінсько-Колобжезької дієцезії та повітовим староством у Бялогарді. За кілька днів парамедики з Балтійською асоціацією «Допомагаємо» подолали сотні кілометрів, щоб доставити в Україну харчі, медикаменти, ковдри, матраци, спальні мішки, ліки та інші товари, необхідні для повсякденного життя. Саме перед травневим виїздом зародилася ідея створити фотодокументацію, яка б показувала варварство росіян.

– З виставкою пов'язана щемлива історія, тому що до нас звертаються волонтери, які просять продукти, котрі згодом доставляють тим, хто цього потребує в Україні. І одного разу до Карітас приїхали волонтери й показали нам записане на лінії фронту відео із бомбосховищ. У відео волонтер питає малого хлопця: «Що тобі зараз потрібно?» А у відповідь хлопець каже: «Я б хотів, аби нарешті закінчилася війна». Ці слова так мене вразили, що я подумав про те, щоб зробити «професійний запис» гуманітарних поїздок, – розповідає кс. Лукаш Бікун, директор Карітас Кошалінсько-Колобжезь-

кої дієцезії. Згодом до Карітас звернувся Кшиштоф Павліцький, автор світлин, який попросив посприяти в поїздці в Україну.

– Ми хочемо допомогти людям, котрих щодня обстрілюють солдати російського «мордору», які не мають совісті. Вони вбивають дітей і їхніх матерів. Ми вже звикли до цієї війни, але мусимо постійно пам'ятати, що війна – недалеко від нас. Кожні 5 злотих, які ми кидаємо в банку, – це консерва, котру люди там їдять три дні, – каже Кшиштоф Павліцький.

Фотограф згадує, що найдраматичнішою була перша ніч, коли вони опинилися всього за 3 км від лінії фронту й ночували серед лісу. Саме тоді він був свідком російського обстрілу українців та українського контрнаступу. Протягом усієї поїздки волонтери спали в машинах, якими приїхали доставити допомогу. Деякі українці живуть у будинках, які від початку війни зруйновані, тому Кшиштоф Павліцький закликає не бути байдужими до їхнього горя.

– На мою думку, кожен українець є героєм. Ті, які не наважилися покинути свою батьківщину, кожного дня борються за її незалежність, і тому буду постійно закликати: допомагаймо українцям, – наголосив автор світлин.

Відкриття виставки відбувався почесний консул України в Щеціні Генрик Колодій.

– Це чудо, що українська армія захистилася й далі відбиває російського ворога, але великим чудом є теж те, що зробили й роблять поляки. Бо з перших годин війни нікого не треба було ні вмовляти, ні переконувати, аби допомагати українцям. Тому хочу щиро подякувати всім за цю велику допомогу, – наголосив Генрик Колодій. Він розповів, що якраз днями в Україну було відправлено апарат «Дерматом», який використовують для трансплантації шкіри. Завдяки йому рятуватимуть осіб, котрі пройшли ампутації або зазнали опіків. Вартість «Дерматому» становить близько 100 тис. злотих. Раніше в Україні побувало троє хірургів з Західнопоморського воєводства, які вчили українських лікарів користуватися апаратом.

Виставку можна було побачити в Молодіжному будинку культури в Бялогарді. ●

Павло Маркушевський

Фото організаторів (автор Мацей Черський)

9-ті Дні української музики у Варшаві

Коли 25 років тому Роман Ревакович створив Фонд «Pro Musica Viva», що через рік організував перші Дні української музики у Варшаві, зацікавлення польської публіки українською класичною музикою було майже нульовим. Під час наступних едіцій фестивалю кількість слухачів зростає – особливо останнім часом, з 2019 року, коли завдяки дотаціям міста Варшава його почали організовувати регулярно щосені. 9-ті Дні української музики у Варшаві, які проходили 3–10 вересня 2023 року, зібрали рекордну кількість меломанів. І Концертна студія ім. Вітольда Лютославського, де відбулися перші два концерти, і величезний атриум офісної будівлі SENATOR на вул. Белянській, у котрому проходив фінальний концерт, були майже повністю заповнені.

Під час першого концерту, 3 вересня, прозвучали твори для фортепіано в чотири руки та для двох фортепіано у виконанні Kyiv Piano Duo – Олександри Зайцевої та Дмитра Таванця. Це один із найвидатніших українських фортепіанних дуетів, відзначений багатьма нагородами міжнародних музичних конкурсів. Їхні інтерпретації захоплювали ідеальною співпрацею та досконалим відчуттям музики, часом здавалося, що музиканти творять єдиний організм, чого важко досягти в специфічному репертуарі для дуетів. Прозвучали композиції одинадцяти сучасних українських композиторів – дуже різноманітні за стилем твори, де використано як елементи традиційної музики, так і авангардні композиторські прийоми.

Kyiv Piano Duo – Дмитро Таванець та Олександра Зайцева

Фінальний концерт в атриумі офісної будівлі SENATOR

У першій частині глядачі прослухали твори в чотири руки. Енергійні «Прадавні гірські танці Верховини» Євгена Станковича утворили цікавий контрапункт з рефлексивною «Карпатською піснею» Золтана Алмаші – обидві композиції створено під впливом українського фольклору, але використано його в дуже різний спосіб. Сугестивні мініатюри Євгена Оркіна з циклу «Мозаїки» – «Im Zwergenland» («У країні гномів»), «Rosade Barcelona» – викликали в слухачів зовсім нові настрої. У цікавих за звучанням «Фанфарах та фугах» Олега Безбородька було представлено нетрадиційні виконавські прийоми: насамперед гру на струнах фортепіано; піаністи під час виконання цього твору використали також ударні інструменти. Експресивний «Ru-um-bambar» Богдана Сегіна, в основу якого покладено повторювані мотиви, чудово контрастував з ніжними «Відзвуками» Михайла Шведа, що досліджують красу звуку. Першу частину завершили дві прекрасні мініатюри Мирослава Скорика – «Сумний блюз», виконаний у стилі вільної імпровізації, та зухвалий, захопливий «Канкан зі старої грамофонної платівки».

Друга частина містила п'єси для двох фортепіано. «І дзвону дивного звучання, і тріпотіння листя на вітру...» Геннадія Ляшенка – це незвичний діалог між виконавцями, які досліджують різноманітне співзвуччя обох інструментів. У «Баркаролі» Ігоря Щербакова було використано різні способи творення форми. Четверта частинна «Сюїта in C» Богдани Фроляк – як на мене, найцікавіша п'єса в програмі вечора – твір дуже неоднорідний за стилем; найбільше враження на мене справили швидка «Токката» та ліричний, неотональний «Nocturne». На завершення пролунав ефектний, джазовий «Танок диявола» Костянтина Віленського, а виконавці, яким аплодували стоячи, вийшли на біс та зігра-

ли знамениту «Мелодію» Мирослава Скорика в обробці в чотири руки.

Другий концерт відбувся 5 вересня. На відміну від більшості попередніх Днів української музики, які зазвичай були присвячені сучасній музиці, цього разу організатори вирішили глибше зануритися в багату історію української музики – сподіваюся, що це стане новою традицією фестивалю. Прозвучали два хорові твори композитора XVII століття Миколи Дилецького, досі маловідомого піонера української православної церковної музики, у творчості якого спостерігаємо незвичне поєднання багатівікової традиції східної літургії з тогочасни-

Роман Ревакович (зліва) під час фінального концерту

ми новинками, запозиченими з музики Західної Європи (Дилецький, за походженням киянин, здобув освіту у Віленській єзуїтській академії, потім, ймовірно, навчався в Марціна Мельчевського – польського композитора, якого тоді цінували в Європі, і нарешті оселився в Москві). Музику Дилецького варшавським слухачам представив «Wrocław Baroque Ensemble» під керівництвом Анджея Косендяка – відомий і високо оцінений у польській музичній спільноті ансамбль, який спеціалізується на виконанні музики митців, котрі творили в часи І Речі Посполитої.

Андрей Косендяк

Під час концерту було виконано «Реквіяльну літургію» та «Воскресний канон» для 8-голосного хору а cappella – два твори, правдоподібно, створено з різницею лише у вісім років, але вони помітно відрізняються за стилем. «Літургія» – твір камерний, невеликий, однак тут цікаво поєднано елементи традиції православного церковного співу з очевидними впливами європейської музики часів Відродження та Бароко. «Канон» – твір більшого розміру та створений з помітнішим розмахом: майстерною поліфонією цього твору, безумовно, могли б пишатися найвидатніші митці тієї епохи. Ці відмінності чудово підкреслили виконавці. Варто відзначити надзвичайну точність виконання, яка варта ще більшого захоплення, оскільки в гурті Анджея Косендяка всього вісім осіб, тобто кожен голос виконували сольо. Суворі, дещо архаїчні звуки «Літургії» чудово контрастували з повним звучання «Каноном». І цього разу не обійшлося без виходу на біс – гурт знову виконав фрагмент «Воскресного канону».

А після концерту ще одна новинка фестивалю – коротка зустріч з Анджеєм Косендяком, яку модерував Роман Ревакович. Диригент розповів про своє знайомство з музикою Дилецького, поділився спостереженнями щодо музичної мови творів, розповів про наявні в них впливи західноєвропейської традиції, але і їхню оригінальність та самобутність, також анонсував вихід альбому з музикою Дилецького. Ця розмова чудово доповнила концерт, і сподіваюся, що такі зустрічі (може, теж з композиторами?) стануть новою традицією Днів української музики.

І, нарешті, фінальний концерт, 10 вересня, який відбувся в незвичному місці – атріумі офісної будівлі SENATOR, розташованій на вул. Белянській.

«Wrocław Baroque Ensemble»

Це, мабуть, перший концерт у цьому залі з приголомшливим інтер'єром, але за акустикою більш схожому на готичний собор, ніж сучасний концертний зал. Хор із кількох десятків осіб тут, безперечно, прозвучав би чудово. Однак зал не дуже підходить для виступів оркестру. Багато цікавих деталей, особливо у швидших частинах музичних творів, було втрачено під час реверберації. (Цікаво, що в записі такого ефекту вдалося уникнути – і цей, і попередні концерти фестивалю транслювали в прямому ефірі в інтернеті, та їх досі можна переглянути на ютуб-каналі Фонду «Pro Musica Viva», що я однозначно рекомендую).

У програмі відбулись дві світові прем'єри творів сучасних українських композиторів, обидві композиторки були присутні під час концерту. У першій частині прозвучав «Концерт для гобоя з оркестром» Богдани Фроляк. Її монументальну симфонію-реквієм «Праведная душе» можна було почути торік у Варшаві. Цього разу композиторка представила суто інструментальний твір, написаний для Ігоря Лещишина – першого гобоїста оркестру «The Kennedy Center Opera House» у Вашингтоні, який блискуче виконав складну сольну партію. Його супроводжував чудовий Симфонічний оркестр Вроцлавська філармонія NFM під керівництвом Романа Реваковича. Богдана Фроляк вкотре довела, що належить до провідних сучасних митців, не тільки українських. Надзвичайна експресія – особливо в ліричних повільних частинах, що, без сумніву, відсилають до музики минулих епох, – поєднувалася з майстерним інструментуванням, що кожного разу демонструвало нове, витончене співзвуччя. Цікавим ефектом стало використання в складі оркестру клавісина, який відігравав мало не роль другого сольного інструменту. Дуже цікавий твір – сподіваюся, що він буде постійним гостем концертних програм.

У другій частині концерту представлено кантату Олени Ільницької «До перемоги» для вокального секстету та оркестру, створену на замовлення Фонду «Pro Musica Viva» у співпраці з Фондом «Most the Most» та Банком крайового господарства (BGK). Сольні партії віртуозно виконав відомий Вокальний секстет proMODERN, майже культовий гурт у середовищі сучасної польської музики; його знову супроводжував Симфонічний оркестр Вроцлавська філармонія NFM під керівництвом Романа Реваковича. Дуже об'ємний твір, тривалістю майже го-

дину, попри свою назву має досить рефлексивний, часом навіть елегійний характер; Ільницька поєднала тут елементи традиційної музики із сучасними композиторськими прийомами. Твір сповнений надзвичайно сугестивних фрагментів, іноді навіть звуконаслідувальних, що нагадують звуки війни, яка триває. Кульмінацією стала зворушлива пісня «Пливе кача» у виконанні солістів а cappella, без супроводу оркестру. Публіка зустріла твір оваціями.

Фонд «Pro Musica Viva», який цього року святкує чверть століття своєї діяльності, та його президент Роман Ревакович, невтомний діяч, який працює над поширенням української музики, заслуговують величезних вітань і подяк за ще один проведений фестиваль, що з кожним роком стає все більш важливою подією на культурній мапі Польщі. Проте його організація була б неможливою без допомоги головних партнерів: Фонду «Most the Most» та Банку крайового господарства (BGK); спонсорів: польського Міністерства культури та національної спадщини, Національного інституту музики та танцю, міста Варшава, Фонду MAGOVOK та агенції STOART; партнерів: Товариства захисту авторських прав ZAiKS, Об'єднання українців у Польщі, Фонду «Український дім» та ESTELL – естетична медицина та стоматологія, а також медійної підтримки: «Нашого слова», 2-ї програми Польського радіо, Польського радіо для України, Телебачення «Культура», журналів «Tina» та «Przyjaciółka», інтернет-порталів: ЗБРУЧ, «Наш вибір», «Укрінформ», «Лівий берег», «Music-review Ukraine», агенцій: «Укрінформ» та «Україна молода». ●

Дарія ВАЛЬНИЦЬКА-БІЛЬО

Архівні фото надано авторкою статті

Рідна мова: цінність та почуття національної ідентичності

Про пункти навчання в Грифицькому повіті
Західнопоморського воєводства

Невіддільним елементом для людини є її корінна мова – код нації. Цей елемент дозволяє особі розвиватись згідно з її внутрішньою ідентичністю. Представляю читачам «Нашого слова» розповідь про створення та діяльність пунктів навчання української мови Грифицького повіту. Її засновано на зібраних протягом тривалого часу в Тшеб'ятові та його околицях спогадах колишніх учителів (на жаль, сьогодні вже покійних) Галини Кошинської, Галини Вовчко, а особливо Василя Смільницького. Він був одним із тих, хто в 50-х роках брав участь у першому літньому вчительському курсі в Медзешині біля Варшави. Своїми спостереженнями поділилися також колишні учні та їхні батьки. Ці історії варті уваги насамперед як пам'ять, а для декого – як спогади.

Ітиметься про період, пов'язаний з просвітницькою діяльністю, котра відбувалась після 1947 року та примусового переселення українців у межах акції «Вісла». Внаслідок політики, яку вела тодішня влада, українці були позбавлені можливості навчатися рідною мовою, розвивати свою культуру, підтримувати обряди, плекати традиції та звичаї. Проте у першій половині 50-х років, з огляду на значну кількість дітей українського походження, відділ освіти в Грифицях визначив кілька шкіл, у яких можна було вивчати українську мову. З вересня 1954 року розпочалось навчання у двох школах – у Бечині й Слівні-Балтицькому (філії, яка належала комплексу шкіл у Ревалі).

Дитячий фестиваль в Кошаліні – опікунка Надія Пилат

Гурт «Зірка» на дитячому фестивалі в Кошаліні, опікун – Теодор Сулик

Кількість пунктів навчання зросла у вересні 1957 року. З цього моменту в Грифицькому повіті діяло п'ять шкіл, де проходило навчання української мови як додаткового предмета. Це були школи в Бечині, Ревалі (Слівно-Балтицьке), Тшеб'ятові, Гожиславі й Гужиці. Підручниками забезпечував повітовий відділ освіти в Грифицях. Крім того, він надавав журнали «Барвінок», «Зірка», «Молодь України» й «Українська мова в школі», а також художню літературу, яка зберігалась у шкільних бібліотеках. На той час уже були вчителі, які пройшли підготовчий літній курс у Школі підвищення кваліфікації педагогічних працівників (Studium Doskonalenia Kadr Oświatowych) в Медзешині, метою якого було підвищення кваліфікації з викладання української мови та літератури.

Варто зазначити, що переселені до села Бечино українці ще на початку 50-х років звернулись до управління Товариства польсько-радянської дружби (Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej) у Щеціні з проханням надати можливість вивчати українську мову й забезпечити підручниками. На цей заклик товариство відгукнулось позитивно, також погодилось регулярно надсилати українську пресу, журнали й літературу. У результаті заняття з української мови в Бечині розпочались у 1954 році.

Тоді майже половину школярів місцевої початкової школи становили діти українського походження, але не всі брали участь в уроках української мови. Від вересня 1954-го до червня 1957 року заняття проводила Галина Стадлер. Пізніше, від вересня 1957-го до червня 1960 року, навчав Василь Смільницький. Уроки відбувались у двох групах.

У 1960/61 навчальному році кількість дітей зросла, і заняття проходили в трьох групах, які тоді вела Галина Кошинська (випускниця україністики Вчительської студії в Щеціні). Протягом трьох наступних років вчителькою української мови була Клавдія Ковальчик, а з 1964-го до 1969 року – Галина Вовчко. І це були останні роки існування пункту навчання в Бечині.

Зі спогадів колишніх учнів відомо, що в середині 50-х років у селах Бечино й Роби були створені групи для дітей дошкільного віку. Заняття з малюками проводили тільки один рік у приміщеннях місцевих шкіл.

У **Гожиславі** пункт навчання почав діяти в 1957 році (хоча відділ освіти в Грифицях уже в першій половині 50-х років надав школі можливість проводити уроки української мови як додаткового предмета). Уроки вів Василь Смільницький до 1961 року. Крім мови, діти вивчали природу й географію України. Наступні три роки вчителькою була Клавдія Ковальчик. До школи регулярно надходили українські журнали для дітей. На жаль, у середині 60-х років навчання припинилось через нестачу вчителів, хоча кількість дітей була достатньою.

У тому ж 1957 році відкрито пункт навчання в селі **Влодарка**. Заняття відбувались у місцевій школі після загальних уроків. Тут також проводили уроки природи й географії України. Пункт працював протягом трьох навчальних років, а уроки вів Василь Смільницький до червня 1961 року. Потім навчання припинилось, бо не знайшли вчителя, хоча дітей, які хотіли продовжити навчання, було достатньо.

На зламі 1950–1960-х років недовго функціонували пункти навчання в селі **Левіці** (протягом 2 років), де вчив Петро Перчик, і в селі **Роби** (теж 2 роки) – тут працювала Клавдія Ковальчик. Заняття відбувались у місцевих школах. На жаль, пункти припинили існування, коли забракло вчителів.

У школі в селі **Гужица** українську мову вивчали як додатковий предмет. За словами колишнього учня Михайла Іваницького, уроки відбувались два рази на тиждень після основних занять. Відділ освіти в Грифицях забезпечував учнів підручниками з української мови, географії та природи України. Крім цього, учні мали можливість читати українські журнали для дітей «Барвінок» і «Зірка», які регулярно надходили до школи. Навчання тривало тільки два роки. Приводом закриття пункту була мала кількість охочих до навчання.

Школа в **Ревалі** належить до тих навчальних закладів, де ще у першій половині 50-х років запропонували

Гурт «Вишеньки» Михайла Патри

запровадити вивчення української мови як додаткового предмета. Заняття відбувались у шкільному корпусі, розміщеному в Слівні-Балтицькому. Тут навчалась найбільша група дітей (близько 30 учнів) – з Ревалі, Пусткова і Тшенсача. Заняття проводили у трьох групах чотири дні на тиждень після основних уроків. Така кількість учнів утримувалась до 1957 року, але вже наприкінці 50-х років дітей стало набагато менше. Про підручники для навчання, журнали для дітей та художню літературу дбав керівник повітового відділу освіти в Грифицях. Усі видання були доступні в шкільній бібліотеці. Пункт навчання в Слівні-Балтицькому існував до червня 1960 року.

У вересні 1960 року цей пункт було перенесено до **Тшенсача**. Тоді школа в Тшенсачі отримала статус школи з класами з українською мовою навчання. З розповідей колишніх учнів знаємо, що навчання від 1-го до 3-го класів проводили лише українською мовою. Учнями цих класів були діти з таких місцевостей, як Пустково, Тшенсач, Реваль (Слівно-Балтицьке). Навчання розпочало близько 20 дітей українського походження, але їхня кількість швидко зросла. Тодішні вчителі, з якими мені вдалося поспілкуватися, однозначно стверджували, що дітей, які навчались у той час, дуже мотивували батьки. Батьки були задоволені й домагалися подальшого вивчення української мови. Протягом першого шкільного року (1960–1961) дітей навчало подружжя І. А. Гливів. А вже з вересня 1961 року вчителькою стала Галина Кошинська, яка працювала тут аж до закриття класів. За інформацією Олі Ласки (неоціненної координаторки на ниві просвітництва в нашому регіоні), класи з українською мовою навчання в Ревалі (Слівно-Балтицьке), а пізніше в Тшенсачі, існували загалом 16 років, приблизно до 1969 року. Тут треба віддати належне, що багато з цих дітей пізніше стало учнями школи з українською мовою навчання в Лабуні/Чахові Лобезького повіту Щецинського воєводства.

Восени 1956 року відкрито пункт навчання у **Тшеб'ятові**. Заняття проводили у двох групах після основних уроків у школі №1. Кожна група мала уроки два рази на тиждень. Протягом подальших років кількість дітей зростала. До червня 1960-го уроки вів Мар'ян Домбровський.

З вересня 1960 року вчителькою української мови як додаткового предмета в цій школі стала Оксана Крут-Войтушко. На уроки записалося понад 20 дітей. За-

Шевченківський концерт – опікунка Дарія Вальницька-Більо

няття відбувались у трьох групах (1–3 класи, 4–5 класи, 6–7 класи). Так тривало до червня 1965 року.

Від вересня 1965-го пункт навчання перенесено до школи №2. Уроки в цій школі недовго вела Оксана Крут-Войтушко. Після неї з дітьми працював Михайло Патра. Він створив дитячі музичні колективи «Вишеньки» та «Черемош». Під час роботи з музичними гуртами Михайло Патра проводив також уроки української мови. Однак більшу увагу приділяв вивченню гри на інструментах. Уроки з географії України в той час вів Теодор Сулик. Протягом наступних двох років (1969–1971) вчителькою була Галина Вовчко-Двуліт, а Петро Перчик керував гуртком мандоліністів. У 1971–1975 роках Петро Перчик навчав української мови й вів гурток мандоліністів.

Після реорганізації початкових шкіл діти старших класів із сільських шкіл продовжували навчання в Тшеб'ятові. Тут вони відвідували заняття української мови й долучались до художньої самодіяльності. У червні 1975 року офіційний пункт навчання припинив діяльність.

Протягом 1975–1979 років українську мову не вивчали, але дітей гуртував Теодор Сулик довкола інструментально-вокального гурту «Зірка». Заняття проходили у домівці тогочасного Українського суспільно-культурного товариства (УСКТ).

3 вересня 1979 року пункт навчання української мови продовжив діяльність. Заняття вела Дарія Вальницька-Більо до червня 1998 року. Протягом цих років уроки відбувались у місцевій домівці УСКТ (потім ОУП – Об'єднання українців у Польщі) переважно в трьох групах (початкова, середня й старшокласники). Учасниками були діти з Тшеб'ятова і навколишніх сіл. Кількість дітей змінювалась, а робота мала суспільний характер. На той час не було офіційного пункту навчання, хоча тривали постійні спроби його відкрити. Місцева влада, а особливо тодішній відділ освіти (Inspektorat Oświaty), не бачили такої потреби.

У процесі навчання, крім основних уроків української мови, вчителька проводила дискусії довкола історії та географії України. Важливе місце посідав також етнографічний компонент. Допоміжними засобами у навчанні на той час були дитячі журнали «Світанок» і «Малятко». Багато уваги приділяли також роботі з живим словом. Це були театралізовані форми – дитячі п'єси, інсценізації казок, музично-хореографічні та поетичні композиції, вертепи тощо. Відповідно підібрані ролі пробуджували серед дітей бажання вчити мову. Вивчаючи вірші, діалоги, пісні, учні швидше засвоювали й збагачували лексику.

Інсценізація казки «Царівна Жаба» – опікунка Дарія Вальницька-Більо

У 1998 році, після довготривалих намагань, вдалось відкрити офіційний пункт навчання при початковій школі №1 у Тшеб'ятові. З вересня 1998 року і до сьогодні заняття веде Надія Пилат. Уроки відбуваються в домівці ОУП. У певний період часу свої приміщення надавали також місцевий осередок культури (ТОК) і школа в Мжежині. Кількість дітей змінюється. Заняття відбуваються переважно в двох групах. Участь у них беруть місцеві діти, а також ті, хто приїжджає з околиць. Крім основних уроків, проводять заняття з художньої самодіяльності, на яких вчителька зосереджує увагу на пісенно-музичних формах.

Недовго в пункті навчання в Тшеб'ятові з дітьми працювала Ольга Пилипчук, яка приїздила на заняття зі Щецина.

Протягом усіх років існування пункту навчання діти завжди були й залишаються візитівкою місцевої громади. Вони виступають з художньо-артистичними програмами під час різних заходів не тільки на місцевих сценах, але й у регіоні та поза ним. Беруть участь у пластових та українознавчих таборах і екскурсіях, оглядах, конкурсах, дитячих фестивалях, а також масових заходах, організованих місцевим осередком культури (ТОК).

У пунктах навчання, крім мови, дітей виховують ще й у художньому аспекті, вони стають багатшими духовно. Усе це разом сприяє їхньому багатогранному розвитку. Заняття в малій групі, сімейна, приязна атмосфера дають можливість і шанс проявити себе, відкрити таланти, приховані здібності, яких часто не можна виявити у великих групах серед ровесників у школі.

Більшість дітей усвідомлює, що вони на одну мову багатші, порівнюючи з їхніми однолітками. Це також зміцнює відчуття своєї цінності, нівелює комплекси, вселяє відвагу, мотивує до активності. Будучи учасниками різноманітних заходів (вистав, майстер-класів, концертів, конкурсів, фестивалів та інших змагань), діти швидше інтегруються в новому середовищі й легше долають бар'єри.

Важливим також є й те, що частина учнів продовжує навчання в середніх школах з українською мовою навчання. У дорослому віці вони сміливіше долучаються до спільних заходів, збагачуючи так багатокультурність місцевого середовища. Багато з них стають лідерами своїх громад і діячами локальних осередків.

Не вагаючись, приводьте дітей навчатися рідної мови. Вони отримають тільки користь. Це допоможе їм зберегти свою ідентичність. ●

Гурт «Вишеньки» Михайла Патри

Михав ТРОХАНОВСКИ

Жили коротко і довго

Давно частіше єгомосьці жили коротко. Часто причина їх смерті в молодим віці була звичайна. А і в тим році на Лемківщині гмерли молодо єгомосьць Григорій Назар. Мали лем 49 років. Нашов єм інформації о векшости єгомосьців, котри служили і гмерли на Лемківщині, а гродили ся в другі половині XVIII віку, а некотри перше, і пережили лем до 55 років. Могло гмерти в тамтих часах недуже менче єгомосьців в віці до 55 років, як в віці 56-79 років.

Продовження з попереднього номера

В часах спомнених на початку статті найдовше з єгомосьців Перемиской греко-католицкой епархії жили хибаль єгомосьць Ілько Білянські. Гмерли в 1827 р. в Бовятині на Сокальщині, в віці аж 113 років.

А з території нам ближшой найдовше жили хибаль єгомосьць Василь Дубяньські – 110 років. Били остатнім парохом Дубного, юж пред 1785 р. і до смерті в 1818 р. Рид Дубяньских походив з Дубного.

З «довгожилих» єгомосьців:

- Яків Левицькі жили 108 років, гмерли в Пельні в 1829 р.
- Петро Чирнянські жили 104 роки, парох-емерит Чирни гмерли в 1796 р.; рид Чирняньских походив з Чирни.
- Каєтан Криницькі, парох Криницькі, жили 96 років, гмерли в 1816 р.
- Василь Сенчакевич жили 94 роки, гмерли в 1810 р. будучи парохом в Ростайним; такого самого віку дожили Ілько Щавинські, гмерли в 1812 р. в Волівці.
- Антоній Лаврецькі жили 92 роки, служили в Чертежі без 58 років, били тиж саноцким деканом, гмерли в 1878 р.
- Грегор Мійські, остатні парох в Зубріку, гмерли в 1793 р., в віці 90 років.
- 90 років жили тиж Осиф Петрович, остатні парох в Ріпках, гмерли в 1799 р.
- Тома Полянські, няньо владики, жили 89 років, гмерли в 1834 р. в Бортним, перше служили лем в Прегонині і Бодаках, били бицким віце-деканом; рид єгомосьців Полянських походив з Полян коло Гривова.
- 89 років жили тиж Іван Обушкевич, остатні парох лем в Конечні до 1800 р., а потім тиж парох в Ждини, гмерли в 1819 р.
- Осиф Чирнянські гмерли в 1874 р. в Прелуках, жили 88 років.

Дожили 87 років:

- Григорій Глушкевич, гмерли в Тираві Сільні в 1796 р.

– Юрко Щавинські, гмерли в Ізбах в 1820 р.

– Григорій Лавровські жили 86 років, гмерли в Мшані в 1856 р., били тиж дуклянским деканом; рид єгомосьців Лавровских походив з Лаврова коло Старого Самбора.

Дожили 85 років:

– Іван Щавинські, гмерли в Ізбах в 1793 р., били тиж мушинским, бицким і списким деканом.

– Василь Прислопські гмерли в 1813 р. в Новиці, перше били парохом хибаль Камяни; рид єгомосьців Прислопских походив з Прислопа.

– Василь Кавалькевич гмерли в 1842 р. в Токарні, ліські декан, перше служили в Загірю.

– Михав Константинович били парохом Крампни без 55 років, гмерли в 1875 р.

Жили 84 роки:

– Осиф Улюцькі, висвячени в 1732 р., гмерли в 1785 р., били парохом в Ростоці коло Криницькі; рид єгомосьців Улюцьких походив з Улюча.

– Андрій Потелицькі, гмерли в 1836 р. в Морохові.

– Афтанас Волошинович служили в Кролику Волоским без 51 років, гмерли в 1874 р.; єгомосьці з роду Волошиновичив служили дотля в Кролику без три віки.

Жили 83 роки:

– Осиф Венгринович гмерли в 1866 р. в Телешниці Сянні.

– Михайло Терлецькі гмерли в 1869 р. в Новосільцях.

– Антоній Должицькі гмерли в 1870 р. в Хревті.

Жили 82 роки:

– Тевдор Пацлавські гмерли в 1831 р. в Одрихові, перше служили в Яблоніці Польські, яслиські декан; Пацлавски родом з Добромильщини.

– Іван Глушкевич гмерли в 1850 р. в селі Щавной.

Жили 81 рік:

– Андрій Дверницькі, парох лем Зиндранови, без Барвінка, гмерли в 1794 р.

– Василь Криницькі, брат Каєтана, парох Солотвин, гмерли в 1799 р.

– Яків Гебултович, били саноцким деканом і парохом Чертіша, гмерли в 1809 р.

– Сидор Гладішовські, гмерли в Чирні в 1872 р., перше служили в Ростоці; рид єгомосьців Гладішовских походив з Гладішова.

Жили 80 років:

– Штефан Адамович гмерли в 1798 р., били в Чертіжним помічником пароха.

– Василь Мацинські, парох в Ждини, гмерли в 1800 р.

– Ксандер Вархоляк гмерли в 1858 р. в Лупкові.

– Петро Мигулович гмерли в 1787 р., били парохом в Кленківці.

– Викентій Полянські гмерли в 1860 р. в Висові.

– Петро Бірецькі гмерли в 1868 р. в Радошицях, гин служили без 38 років, а перше в Жерниці.

Zjednoczenie Łemków uruchamia bezpośrednią pomoc dla osób uciekających przed wojną.

Konto do wpłat na pomoc: 09 1240 5110 1111 0011 1189 0340

Альманах «Нескорена Україна» (книга друга). – Житомир: Видавництво «Рута», 2023. – 119 с.

Алла ТОПЧІЙ

«Поезія – вона рятує націю!»

Таку назву має передмова відомого українського поета Михайла Шевченка, написана для альманаху «Нескорена Україна» (книга друга). Це видання вміщує поетичні рядки як знаних майстрів слова, таких як лауреатка Національної премії України ім. Тараса Шевченка Любов Голота, голова Національної спілки письменників України Михайло Сидоржевський, поетеса Антонія Цвід, так і початківців. Усі вони написані від початку повномасштабної війни, в якій Україна бореться за свою незалежність. Упорядкувала другу книгу альманаху поетеса, директорка Будинку літераторів при Національній спілці письменників України Ніна Шаварська, яка з перших днів війни в Україні почала по крихті збирати кошти, щоб втілити в життя свій благородний задум.

Поетичні твори авторів «Нескороної України» пройняті невимовним болем за свою багатостраждальну Батьківщину, котру нещадно топче російський чобіт так званого «брата», і одночасно непохитною вірою в перемогу українського народу. У своїй передмові до книги уже згаданий поет Михайло Шевченко цілком справедливо зазначив: «І хай пробачать мені автори (а поети, по собі знаю, – усі неповторні), але одна сила так об'єднала всіх авторів цієї книжки, що їй виділяти когось не хочеться. Ця сила – любов до України! І піднесла її інша сила – жага стати стіною за нашу перемогу!»

Цілком справедливі слова відомого майстра. І все ж зупинюся на одному поетичному творі та зачитую його повністю. Авторкою пронизливих поетичних рядків є відома поетеса Антоніна Листопад. Для неї тема війни в Україні – особливо болісна, і почалася не у 2022 році, а задовго до того. Адже письменниця, уродженка Волині, багато років прожила на окупованій зараз російським агресором території Луганщини. Ще у 2014 році вона була змушена покинути свій дім і переїхати на Київщину, де зупинялась у знайомих, у Будинку творчості літераторів міста Ірпінь, що розташований біля Києва.

«Білий кінь»

Я зимі підморгну...
Вхоплять все проводи.
Кінь біжить по снігу.
Сам не знає куди...

Біла грива, як плащ.
Миготять лиш копита.
Коню білий, не плач!
Наше поле не вбити.

А сирена гуде!
Знов на всю Україну!
Сніг, як йшов, так іде.
Кінь біжить по іскринах.

Білий кінь, наче привид.
Наче символ святий!
Не пробачимо кривди!
Боже, й Ти – не прости!

Тане сніг у долонях.
Озеречко – із літа.
Будуть бігати коні.
Будуть бавитись діти...

Я зимі підморгну.
Кінь біжить по снігу...

Глибока символіка цих поетичних рядків Антоніни Листопад вражає. З одного боку, поетеса передає свій біль за сплюндровану Україну, а з іншого – говорить про віру в перемогу, без декларативної риторики, а просто й щиро. Водночас авторка використовує засоби художньої виразності, зокрема образи-символи. Зима, сніг є уособленням суми, печалі, розпачу й розгубленості, що притаманні війні. Але по снігу біжить білий кінь – символ надії, і тому «тане сніг у долонях», «будуть бавитись діти...».

Знаковими в альманасі є також і вірші відомого поета, лауреата багатьох літературних премій Ігоря Павлюка «Сирени і дзвони», Лесі Оленівської «Схолілі попелища» та Тетяни Пишнюк (Фольварочної) «Падає сніг у місті й у селі».

Усього в книзі «Нескорена Україна» вміщено твори 68 поетів. Це автори різного віку, різних вподобань, члени Національної спілки письменників України й просто люди, які виражають свої почуття в поетичних рядках. Відкривається альманах віршем видатного українського поета, який прожив лише 28 років і якого уже пів століття немає з нами – Василя Симоненка. У вірші є рядки, які, на жаль, стали пророчими:

Можливо, знову загримлять гармати,
І танк зімне пшеницю на лану,
І буде плакати і журитись мати,
Коли сини ітимуть на війну.

Для обкладинки книги використано роботу художника Станіслава Луніна «Свята Джавеліна». Картина також досить символічна – жінка, яку майстри пензля різних років, як правило, змальовували з дитиною на руках, несе важку зброю, щоб захистити своїх рідних і всю Україну. ●

Ukraina! 8. Festiwal Filmowy

Кінофестиваль Ukraina! 8. Festiwal Filmowy відбуватиметься з 18 по 24 жовтня 2023 року в кінотеатрах «Кіно-тека», «Амондо» та Центрі кінокультури ім. Анджая Вайди у Варшаві. Також з жовтня по грудень він пройде в інших польських містах, таких як Вроцлав, Краків, Познань, Ополе, Гданськ, Гливиці, Плоцьк, Гожів-Великопольський та інших, а з 27 жовтня по 12 листопада 2023 року – онлайн, на платформі vod.warszawa.pl.

Продаж квитків та абонементів на варшавську версію фестивалю розпочався 25.09 о 17:00.

UKRAINA! Festiwal Filmowy – це єдиний фестиваль українського кіно у Польщі. Цьогоріч в програмі понад 60 фільмів, серед яких – нові художні, документальні, короткометражні та анімаційні стрічки, а також переможці престижних кінофестивалів, створені в Україні останніми роками. Українське кіно з кожним роком викликає все більшу зацікавленість з боку організаторів міжнародних фестивалів, кінокритиків та глядачів.

Цьогорічний фестиваль проходитиме під гаслом «ОБЛИЧЧЯ УКРАЇНИ» і матиме секції: **РЕТРОСПЕКТИВИ: «КІНО НЕЗАЛЕЖНОСТІ», «ГОЛОДОМОР» та «АНДЖЕЙ ВАЙДА УКРАЇНСЬКОЮ», а також «КОНКУРС НА НАЙКРАЩИЙ КОРТКОМЕТРАЖНИЙ ФІЛЬМ».** Також цього року вперше будуть вручені призи за найкращий ігровий та найкращий документальний фільми, переможців обере журі.

Окрім того, новинкою буде розділ «U!FF ДОСТУПНИЙ» – деякі фільми будуть підготовлені з тифлокоментуванням для людей із вадами зору, субтитрами та індукційною петлею для глядачів із вадами слуху.

До програми увійдуть, зокрема, такі фільми:

ПОЛЬСЬКА ПРЕМ'ЄРА:

• «СМАК СВОБОДИ», реж. Олександр Березань

Ця кулінарна комедія оповідає історію молодій дівчині – кухаря Варі, яка працює в придорожньому кафе, готує нікому там не потрібні страви високої кухні та мріє стати шеф-кухарем у шикарному ресторані. Неочікувана знахідка – книжка забутої легенди української кухні Ольги Франко – запалює дівчину на сміливу мрію і змінює її життя назавжди!

• «ЛЯ ПАЛІСІАДА», реж. Філіп Сотниченко

Це історія про два постріли та кілька смертей – буквальных та метафоричних, розказана в жанрі пострадянський нуар. Дія фільму відбувається 1996 року, за 5 місяців до підписання Україною Європейської конвенції з прав людини, яка забороняє смертну кару. Двоє старих друзів, детектив міліції та судовий психіатр, розслідують вбивство свого колеги, в жінку якого колись обидва були закоханими.

• «ТИ МЕНЕ ЛЮБИШ?», реж. Тоня Нобльова

Київ за рік до розпаду Радянського Союзу. 17-річна Кіра мріє про акторську кар'єру і виходить з підліткового віку в доросле життя. В той час, як із розпадом країни, в якій вона народилась, розпадається і її сім'я. Це другий фільм у творчому доробку Тоні Нобльової, частково автобіографічна історія дорослішання на тлі великих політичних змін.

• «Я І ФЕЛІКС», реж. Ірина Цілик

Хлопчик Тимофій живе з родиною в провінційному містечку. Його сім'я складається з вічно втомленої мами, переважно відсутнього батька і бабусі, у якої є дивний бойфренд Фелікс. Це колишній контррозвідник, ветеран війни в Афганістані, він має ПТСР і є алкоголіком. Але коли він тверезий, це найбільш розумна і харизматична людина з усіх, кого Тимофій знає. Фільм є екранізацією роману українського письменника Артема Чеха «Хто ти?» і зворушливою історією про покоління людей, які були підлітками в 1990-х роках.

• «ЛЮКСЕМБУРГ, ЛЮКСЕМБУРГ», реж. Антоніо Лукіч

Як і перший фільм режисера «Мої думки тихі», нова стрічка Антоніо Лукіча досліджує стосунки батьків і дітей, огортаючи сімейну драму за допомогою комічних елементів – у біблійну притчу. Це історія двох протилежних за характером братів-близнюків, які намагаються побороти самотність, що виникла внаслідок зникнення батька. Один із братів вважає його героєм, а інший – негідником. Коли брати дізнаються, що їхній батько хворіє в далекому Люксембурзі, вони вирушають з рідного міста Лубни у подорож, щоб побачити його востаннє.

• «ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО ДОБРОВОЛЬЦЯ», реж. Володимир Тихий

Події фільму розгортаються в Україні протягом одного конкретного дня – 14 березня 2022 року. Це 2944-й день російсько-української війни. За кілька останніх тижнів інтенсивна війна сюрреалістично змішала місця і людей, утворила постапокаліптичний вимір з новими якостями та ролями. Тисячі киян перебрались жити у метро. Раніше спокійні передмістя столиці стали зоною нищівних боїв та мародерства з боку російських загарбників. Люди перестали ділити дні на вихідні та робочі, їх стали нумерувати від дати повномасштабного вторгнення росіян в Україну. Один з героїв фільму – Роман Ратушний, 9 червня він загине, а у вересні на честь захисника назвуть вулицю в Києві.

• «В УКРАЇНІ», реж. Томаш Вольський, Пйотр Павлусь

Серед стрічок, які конкретно і нетрадиційно звертаються до теми війни, нова картина «В Україні», яка показує насамперед наслідки війни, а не саму війну, зведену до воєнних дій.

• «ЖИВІ», реж. Сергій Буковський

Гучний та монументальний документальний фільм Сергія Буковського «Живі» розповідає про Голодомор в Україні. Ця трагедія була частиною великої світової драми, яка розпочалася у 1930-х роках: Велика депресія у США, Гітлер у Німеччині, війна Сталіна проти селянства. Остання позбавила людей приватної власності і не залишила їм вибору. Ситуація в СРСР також ускладнювалася політикою уряду, спрямованою проти будь-якого руху національної ідентичності по всій країні, особливо в Україні.

• «СХІДНИЙ ФРОНТ», реж. Віталій Манський, Євген Титаренко

З першої хвилини широкомасштабної російської агресії проти України Євген почав фіксувати все, що його оточувало: власні відчуття, коли перші ракети почали обстрілювати його місто; десятки тисяч біженців, які поспішали покинути свої домівки, створюючи нескінченні затори на дорогах; друзів, з якими він

пішов на війну, що дійшла до порогу його власного будинку в Києві. Євген є членом добровольчого медичного батальйону «Госпітальєри», який був сформований у 2014 році й зараз налічує понад 1000 осіб. Завданням батальйону є надання першої медичної допомоги на передовій та евакуація поранених до штабу або шпиталів.

ЗУСТРІЧІ З МИТЦЯМИ

Після показів відбудуться зустрічі з авторами фільмів. Фестиваль запросив близько 40 гостей з України та Польщі. Серед запрошених – відомі українські кінорежисери:

Ірма Вітовська – видатна актриса, відома за такими фільмами, як «Мої думки тихі», «Смак свободи», «Королі репу», «Брама», «Коза Ностра. Мама їде».

Антоніо Лукіч – режисер молодого покоління, чий повнометражний дебют «Мої думки тихі» увійшов до списку 100 найкращих українських фільмів усіх часів за версією Довженко-Центру.

Тоня Новак – режисерка, відома польським глядачам за фільмом «Герой нашого часу». За свій другий фільм «Ти мене любиш?» отримала нагороду в основному конкурсі 16-го Міжнародного фестивалю незалежного кіно Mastercard Off Camera.

Сергій Буковський – видатний український режисер-документаліст, автор понад 50 фільмів, лауреат Шевченківської премії.

Цього року вже втретє відбудеться конкурс на «**НАЙКРАЩИЙ КОРОТКОМЕТРАЖНИЙ ФІЛЬМ**». Це чудова можливість представити молодих незалежних режисерів, пов'язаних з українським та польським кінематографом. Фестиваль отримав 218 заявок, з яких 195 пройшли відбір. Для участі у конкурсі остаточно відібрано 23 фільми, які будуть представлені під час фестивалю в кінотеатрі «Кінотека».

СУПУТНІ ЗАХОДИ включатимуть зустрічі з митцями, дебати, виставки, воркшопи тощо.

ДЕБАТИ

РОБОТА КІНОМИТЦІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ – зустріч з журналістами та кінорежисерами, які працюють в Україні в умовах воєнного часу.

ЖІНКИ КІНО – зустріч з представницями кіноіндустрії Польщі та України, присвячена ситуації в українському кіно та можливостям співпраці з польськими митцями й отримання фінансування для кінопроектів.

ЗРОЗУМІТИ УКРАЇНУ ЧЕРЕЗ ЛІТЕРАТУРУ – зустріч, присвячена польсько-українській літературі.

ВІЙНА З ПОГЛЯДУ ДИТИНИ – як діти сприймають навколишню дійсність і як намагаються пояснити її собі, щоб мати змогу нормально жити.

ІСТОРІЯ НАДЗВИЧАЙНОЇ ТРУДИ. СВІДЧЕННЯ ЯК ЗМІСТ РОБОТИ ДОКУМЕНТАЛІСТІВ ЛЕМКІНСЬКОГО ЦЕНТРУ. Запрошені гості представлять різні етапи роботи з історією та різні форми втілення історичних свідчень у формі оповіді – у тому числі у вигляді фільму, книжкового репортажу чи публіцистики.

ЛЕКЦІЯ-ПЕРФОРМАНС

CYBER ELF/КІБЕР-ЕЛЬФ – після 24 лютого 2022 року театральна режисерка Магда Шпехт вирішила повернутися до своєї першої професії – журналістики. Відмовившись від попередньої професії, вона обрала шлях Кібер-Ельфа. Кіберактивістки, яка бореться з російськими трояками, фейковими новинами та дезінформацією.

ВИСТАВКИ

- Фотовиставка польського художника Себастьяна Плохарського, присвячена становищу людей на Донбасі.

- Виставка «Культура vs війна» – авторські фотовиставки Сергія Михальчука (відомого кінооператора, який служить у ЗСУ з перших днів повномасштабного вторгнення) та подружжя Костянтина й Влади Ліберових – військових фотографів-документалістів.

МАЙСТЕРНІ

МАЙСТЕР-КЛАСИ З КІНОМИСТЕЦТВА – воркшопи відомих українських кіномитців, лауреатів міжнародних кінофестивалів.

МАЙСТЕР-КЛАСИ З ВИГОТОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИТИНАНКИ: ВИТИНАНКИ ЯК АРТ-ТЕРАПІЯ.

UIFF ДЛЯ ДІТЕЙ – ігри з аніматорами та кінопокази для наймолодших глядачів.

Під час фестивалю буде оголошено **глядацьке голосування**, яке визначить найкращий фільм фестивалю.

Абонементи на варшавську частину фестивалю можна придбати у додатку Going (goingapp.pl) та у касах кінотеатру «Кінотека», а квитки на окремі покази – у касах та на сайті кінотеатрів: kinoteka.pl, kinoamondo.pl.

З детальною програмою фестивалю можна ознайомитися на сторінці ukrainaff.com.

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, redaktorzy – Igor Szczurba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemysł), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniński (Gładyszów). **Wydawca:** Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: <http://ukraincy.org.pl> **Fotokład:** Redakcja „Nasze Slovo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowane ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.: Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statki wyrażają точку zору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

XXII Міжнародні Концерти Церковної Музики 2023

7.10.2023р. СУБОТА

16.00. Греко-католицький храм у ВЕНГОЖЕВІ. Концерт за участю:

*Бандуристок „ЕЛЕГІЯ” з Клевая (Україна), Хору Катебри св. Пророка Іллі з Ратного (Україна),
Хору духовної музики „КЛЕВАНЬ” (Україна), Хору духовенства Дубенського благочиння ПЦУ з Дубна (Україна),
Архієрейського хору „ЗНАМЕННЯ” ПЦУ з Рівного (Україна)*

18.00. Греко-католицький храм у ГІЖИЦЬКУ. Концерт за участю:

*Бандуристок „ЕЛЕГІЯ” з Клевая (Україна), Хору Катебри св. Пророка Іллі з Ратного (Україна),
Хору духовної музики „КЛЕВАНЬ” (Україна), Хору духовенства Дубенського благочиння ПЦУ з Дубна (Україна),
Архієрейського хору „ЗНАМЕННЯ” ПЦУ з Рівного (Україна)*

8.10.2023р. НЕДІЛЯ

9.00 Греко-католицький храм у БАНЯХ МАЗУРСЬКИХ. Свята Літургія і концерт за участю: *Хору Катебри св. Пророка Іллі з Ратного (Україна)*

10.00 Греко-католицький храм у ВЕНГОЖЕВІ. Свята Літургія і концерт за участю: *Скрипальки Оксани Білопольської із Запоріжжя (Україна) і Квартету „ЛЮБИСТОК” з Кременця (Україна)*

10.00 Греко-католицький храм у ВИДМІНАХ. Свята Літургія і концерт за участю: *Бандуристок „ЕЛЕГІЯ” з Клевая (Україна) і Хору духовної музики „КЛЕВАНЬ” (Україна)*

10.30 Римо-католицький храм у ВІЛЬКАСАХ. Концерт за участю: *Хору духовенства Дубенського благочиння ПЦУ з Дубна (Україна) Хору Римо-Католицької Катебри св. Якова з Ольштина (Польща)*

11.00 Греко-католицький храм у КРУКЛЯНКАХ. Свята Літургія і концерт за участю: *Архієрейського хору „ЗНАМЕННЯ” ПЦУ з Рівного (Україна)*

12.00. Греко-католицький храм у ГІЖИЦЬКУ. Архієрейська Свята Літургія і екуменічна молитва **– Панахида за полеглих захисників України в російсько-українській війні (з 2014 року донині) за участю:** *Хору Конкатебри Української Греко-Католицької Церкви з Гданська (Польща) Хору духовенства Дубенського благочиння ПЦУ з Дубна (Україна)*

ГАЛА- КОНЦЕРТ – ГІЖИЦЬКО – неділя – год. 16.00

За участю: **Євангельсько-Аусбурський Храм у Гіжицьку.**

*Скрипальки Оксани Білопольської з Запоріжжя (Україна)
Євангельського Міжпарафіяльного хору з Гіжицька (Польща)
Бандуристок „ЕЛЕГІЯ” з Клевая (Україна)
Хору Катебри св. Пророка Іллі з Ратного на Волині (Україна)
Хору Конкатебри Української Греко-Католицької Церкви з Гданська (Польща)
Квартету „ЛЮБИСТОК” з Кременця (Україна)
Хору духовної музики „КЛЕВАНЬ” (Україна)
Хору Римо-Католицької Катебри св. Якова з Ольштина (Польща)
Хору духовенства Дубенського благочиння ПЦУ з Дубна (Україна)
Архієрейського хору „ЗНАМЕННЯ” ПЦУ з Рівного (Україна)*

Почесний патронат:

Високопреосвященний Аркадій Трохановський Владика Ольштинсько - Гданський

Зреалізовано завдяки дотації:

Міністра Внутрішніх Справ і Адміністрації, Самоврядування Вармінсько-Мазурського Воеводства, Міського Уряду в Гіжицьку, Самоврядування Гіжицького Повіту, Гміни Видміни, Гміни Круклянки, Венгожевського Повіту, Гміни Гіжицько, Гміни Венгожево, Греко-Католицької Парафії в Гіжицьку, Гміни Бані Мазурської, і приватних спонсорів